

Forskningsafsnittet

Aarhus Universitetshospital,
Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center Risskov,
Skovagervej 2
8240 Risskov

Årsberetning 2013

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	2
Personale	5
Igangværende forskning	8
Ph.d.-projekter	8
Ph.d.-projekter, hvori Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center indgår	13
Andre forskningsprojekter	14
Samarbejdsrelationer	31
Videnskabelige kongresser, konferencer og lignende	33
Indlæg/foredrag/poster	33
Chairman	35
Arrangør/medarrangør	35
Priser i 2013	36
Undervisning	37
Vejledningsopgaver (ph.d.- og andre projekter)	37
Gæsteprofessorater	38
Studieophold	39
Bedømmelsesopgaver	39
Udvalg mm.	40
Publikationsliste	42
Monografier/bidrag til monografier	42

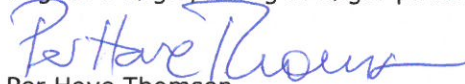
Artikler i internationale tidsskrifter	42
Artikler i danske tidsskrifter (peer-reviewed)	44
Andre publikationer	44
Bevillinger modtaget i 2013.....	45

Til samarbejdspartnere og bevillingsgivere

Hermed fremsendes årsberetningen 2013 for Forskningsafsnittet, Aarhus Universitetshospital, Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center Risskov.

I 2013 er den kliniske forskning ved Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center yderligere styrket, såvel med nye projekter som med fortsættelse/afslutning af andre.

Generelt er forskningsplanen for Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Aarhus Universitetshospital fulgt. Forskningsafsnittet har i 2013 publiceret i alt 21 originalartikler i internationale samt 7 i nationale tidsskrifter inden for afsnittets forskningsområder. Endvidere er fra afsnittet udgået 9 bøger/bidrag til bøger på dansk samt en ph.d.-afhandling.

Per Hove Thomsen
professor, overlæge, dr.med.,
leder af Forskningsafsnittet

Personale

Ph.d.-studerende og ansatte i forskningsafsnittet i 2013

Professor, overlæge,
dr.med., Per Hove Thomsen
(leder af forskningsafsnittet)

Psykolog Anne-Mette Lange

Psykolog, ph.d. Loa Clausen

Psykolog Pia Dengsø

Klinisk assistent, ph.d.-stud.,
læge Anne Virring Sørensen

Psykolog Sanne Jensen

Sygeplejerske, MPH, ph.d.-
stud. Sanne Lemcke

Psykolog Julie Lysdahl Eriksen

Psykolog, ph.d.-stud. Katja
Hybel

Distriktssygeplejerske Jette
Munck

Psykolog, ph.d.-stud. Kirsten
Krabek Frantzen

Læge, ph.d. Janne Helver-
skov

Psykolog, ph.d.-stud. David
Rurik Martinsson

Psykolog Bo Skytte

Læge, ph.d.-stud. Pernille C.
Dansbo

Stud.med. Tina Kissow Lildal

Professorekretær Jytte Breining

Forskningssekretær Thea Wohlfarth

Forskningssekretær/sekretær for afdelingsledelsen Rikke Hansen

Lægesekretær og AC- medarbejder Majbrit Friis-Veng

Læge Anne Marie Andersen

Psykolog Mette S. Daubjerg

Sygeplejerske Bente-Merete Falkenberg

Fysioterapeut Pernille Byrial

Stud.psych. Amalie Andersen,
stud.psych. Trine Wigh Arildskov,

stud.psych. Sanne Rægaard Kold,
stud.psych. Anne Hauge Fynbo.

Personer som med fast tilknytning til forskningsafsnittet

Overlæge ph.d. Judith B. Nissen,
overlæge Kristian Rokkedal,
overlæge Helle Rasmussen,
overlæge Meta Jørgensen,
afdelingslæge Lene Ruge Møller,
overlæge Merete Juul Sørensen,
seniorforsker., ph.d. Charlotte Ulrikka Rask,
psykolog Karin Christensen,
specialpsykolog Dorte Damm og
lektor, ph.d. Morten Frydenberg, Institut for Biostatistik, Aarhus Universitet.

Ph.d.-studerende og forskningsaktive fra andre institutter med fast tilknytning til forskningsafsnittet

Psykolog, ph.d. Rikke Lambek, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet,
psykolog, ph.d.-stud. Gry Kjærdsdam Telléus, Aarhus Universitetshospital, Aalborg Sygehus,
psykolog, ph.d.-stud. Sanne Kjær Vandborg, Klinik for OCD, Aarhus Universitetshospital Risskov.
Læge Mette Viller Thorgaard, Forskningsklinikken for Funktionelle Lidelser, Aarhus Universitetshospital, Aarhus Sygehus.
Vedrørende **øvrige tilknyttede forskere** henvises til oversigten over igangværende forskning.

Igangværende forskning

Ph.d.-projekter

Cand.med. Anne Virring Sørensen

Description and evaluation of sleep patterns in children with attention deficit/hyperactivity disorder before and after treatment

Vejledere: speciallæge Lene Ruge Møller, professor Poul Jennum, Glostrup, og professor Per Hove Thomsen.

Projektet er et klinisk studie af søvnproblemer hos børn med ADHD. Der er øget fokus på søvns betydning i forhold til udvikling af problemer i dagtiden, herunder påvirkningen af adfærden. De søvnstudier, der til dags dato er lavet på patienter med ADHD, har ikke entydige resultater pga. stor heterogenecitet i gruppen og designmæssige variationer.

I aktuelle studie undersøges børn med ADHD for træthed om dagen og sammenlignes med børn uden ADHD. Der skal laves objektive søvnmålinger over 24 timer samt en grundig udredning i forhold til komorbiditet og undertype af ADHD. Yderligere udfyldes spørgeskemaer i forhold til daglig funktion og patienternes reaktionshastighed måles. Der tages en blodprøve for at udelukke kendte biokemiske årsager til træthed.

Efter medikamentel behandling gentages ovenstående målinger hos børn med ADHD, og resultaterne sammenlignes med målingerne fra før den medikamentelle behandling for at se på effekten af behandlingen, dels på søvnen, dels på det daglige funktionsniveau.

Ved årsskiftet 2013 var der 78 inkluderede patienter. Inklusion er afsluttet. Projektet afsluttes i 2014.

Cand.psych. Katja Anna Hybel

Neuro- og metakognitive markører samt prædiktorer for behandlingsrespons hos børn og unge med OCD

Vejledere: professor Per Hove Thomsen, professor, cand.psych. Erik Lykke Mortensen, Københavns Universitet, Institut for Folkesundhedsvidenskab, professor, MSc.psych. Else De Haan, University of Amsterdam

Obsessiv kompulsiv tilstand (OCD) er en hyppig og alvorlig psykiatrisk lidelse blandt børn og unge. Tilstanden er karakteriseret ved tilbagevendende, ubehagelige tvangstanker og/eller handlinger.

I de senere år har der været øget opmærksomhed på, at symptomer viser sig meget forskelligt hos den enkelte patient, og dermed er man blevet opmærksom på behovet for at se på lidelsens forskellige undergrupper, fremtrædelsesformer og bagvedliggende faktorer. Neuropsykologiske funktionsforstyrrelser og metakognitive forvrængninger har været fremført som faktorer, der muligvis kan adskille sådanne grupper, men der er få studier vedrørende børn og unge. Hvad behandling angår, er der behov for at finde frem til nøglefaktorer, der kan fortælle, hvilke børn og unge, der profiterer af hvilken type behandling, og her tænkes viden om neuropsykologiske aspekter i patientgruppen at kunne bidrage.

I projektet undersøges om børn med OCD adskiller sig fra normalt fungerende børn samt børn med andre angstlidelser med hensyn til adfærdsmæssig selvregulering (eksekutiv funktion), opmærksomhedsmæssig "bias" relateret til emotionelle stimuli, samt med hensyn til forvrængninger i tænkning om egen tænkning (metakognition). Der spørges til, hvorvidt forskelle i neuro- og metakognitiv funktion inden for OCD-gruppen kan have sammenhæng med undergruppe, symptomsværhedsgrad, andre samtidige psykiatriske lidelser, debutalder og/eller kronologisk alder. Det undersøges, om neuro- og metakognitiv funktion ændrer sig over tid, og hvorvidt en evt. ændringer kan have sammenhæng med effekt af behandling med kognitiv adfærdsterapi. Således undersøges det også, om neuro- og metakognitiv funktion kan forudsige, hvilke børn og unge der har gavn af behandlingen. I studiet indgår 54 patienter med OCD i alderen 7-17 år, 54 normalt fungerende matchede børn og unge, 50 børn og unge på 7-17 år med anden angstlidelse. Der testes med neuropsykologisk testbatteri samt forældre- og selvrapporterings skalaer vedrørende eksekutiv funktion og metakognition før og efter manualiseret kognitiv adfærdsterapi. Resultaterne sammenholdes med mål for symptomsværhedsgrad før, under og efter behandling.

Sundhedsplejerske, MPH Sanne Lemcke

Tidlig opsporing af ADHD og autisme hos småbørn. En opfølgning i Bedre Sundhed for Mor og Barn-kohorten

Vejledere: Klinisk lektor, dr.med. Marlene B. Lauritsen (Forskningsenhed for Børne- og Ungdomspsykiatri, Region Nordjylland), professor Per Hove Thomsen, professor Erik T. Parner (Sektionen for Biostatistik, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet), lektor Merete Bjerrum (Sektionen for Sygeplejevidenskab, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet).

Projektets formål er at undersøge, om forælderrapporterede forskelle i udvikling og adfærd i de første to leveår kan forudsige, hvilke børn der senere får en ADHD- eller autismediagnose.

Projektet er opdelt i fire studier:

Et follow-up studie af de tidlige kognitive, sproglige og motoriske tegn på autisme i Bedre Sundhed for Mor og Barn kohorten inklusiv sammenligning med børn med mental retardering.

Et follow-up studie af de tidlige kognitive, sproglige og motoriske tegn på ADHD i Bedre Sundhed for Mor og Barn kohorten. Svarende til det projekt, der er gennemført om autisme, og med sammenligning af de to diagnosegrupper for at klarlægge eventuelt tidlige diagnosespecifikke tegn.

Et follow-up studie af de tidlige tegn på ADHD og autisme i Bedre Sundhed for Mor og Barnkohorten med hensyn til den tidlige regulering og emotionalitet ved hjælp af mødrenes oplysninger om amning, søvn, rytme, kolik og temperament.

Studierne bygger på oplysninger fra kohorten Bedre Sundhed for Mor og Barn, hvor man har interviewet ca. 70.000 kvinder, da deres børn var 6 og 18 måneder gamle. Interviewene indeholder oplysninger om moderens oplevelser af barnets trivsel, adfærd og vækst. Via registre er det muligt at identificere de børn, der senere har fået en ADHD eller autisme diagnose. Ved at sammenligne oplysningerne om dem med resten af kohorten vil det være muligt at beskrive de eventuelle karakteristika ved børn med ADHD og autisme før 2 års alderen.

Projektet er påbegyndt medio 2010 og forventes afsluttet medio 2013. Den første artikel om kognitive, sproglige og motoriske tegn på autisme er skrevet færdig og accepteret til publikation af et internationalt tidsskrift. Ph.d.-afhandling er indsendt til bedømmelse.

Cand.psych. Kirsten Krabek Frantzen

The influence of parental self perception on treatment preferences for children with autism - A mixed method study

Vejledere: lektor, dr.med. Marlene B. Lauritsen (Forskningsenhed for Børne- og Ungdomspsykiatri, Region Nordjylland), lektor, ph.d. Merete Bjerrum, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet, professor Lene Tanggaard, Aalborg Universitet, overlæge Meta Jørgensen.

Formålet med ph.d.-projektet er at undersøge, om der er sammenhæng mellem faktorer ved forældrene og forældrenes ønsker til behandling af deres barn med autisme og i givet fald, hvilken betydning en eventuel sammenhæng har for forældrenes behandlingspræferencer.

Der arbejdes på første artikel, som er et *mixed method* systematisk review, der har fokus på at skabe overblik over, hvilken viden vi har om forældrenes psykologiske profil – særligt med fokus på emnerne *locus of control*, *sense of competence*, *self-efficacy*.

Efterfølgende gennemføres kvalitative interviews og udvalgte psykologiske test af udvalgte forældre selekteret efter behandlingstilbud med henblik på at opnå indsigt i forhold og elementer ved behandlingen, som forældrene vurderer er væsentlige. Hensigten er ved hjælp af *mixed methods* at analysere, om der er sammenhæng mellem præferencer til behandling og forældrenes psykologiske profil.

Udarbejdelsen af spørgeguiden til de kvalitative interview er pågående. Indholdet i spørgeguiden bygger på den viden, der er fremkommet i det systematiske mixed method review. Relevante tests til gennemførelse af forskningsprojektet er oversat efter internationale guidelines for tilbageoversættelse og godkendt hos rettighedshaver.

Samarbejde med Aarhus Kommune og andre samarbejdspartnere vedr. deltagere i forskningsprojektet er etableret.

Studiets undersøgelser vil skabe viden om forældrenes præferencer i forhold til behandling og koble dette kendskab med forældrenes særlige kompetencer, hvorved man fremadrettet vil have mulighed for at kunne inddrage disse perspektiver i behandlings- og/eller visitationsprocessen. Resultaterne fra studiet vil kunne danne baggrund for anbefalinger af, hvilken behandlingsmetode der vil være hensigtsmæssig for den enkelte familie med henblik på at øge barnets udviklingsmuligheder.

Projektet er påbegyndt i 2010 og forventes afsluttet i 2014.

Cand.psych. David Rurik Martinsson

Symptom patterns, co-morbidity and predictors for treatment outcome in child and adolescent OCD

Vejledere: professor, cand.psych. Erik Lykke Mortensen, Københavns Universitet, professor Tord Ivarsson, R-BUP, Oslo, psykolog Katja Anna Hybel, overlæge Judith Nissen og professor Per Hove Thomsen

Projektet er en del af The Nordic Long-term OCD Treatment Study (NordLOTS), som er det hidtil største studie af børn og unge i behandling for obsessiv kompulsiv forstyrrelse (OCD) og har til formål at undersøge symptom mønstre på tværs af patientgruppen. OCD-symptomer kan have meget forskellige udtryk fra patient til patient, og det er væsentligt for diagnostisering og udformning af behandling at vide, om der eksisterer sammenhængende symptom mønstre, som karakteriserer forskellige undertyper af OCD. En sådan undersøgelse er en vigtig del af forståelsen af selve lidelsens natur. Der er taget initiativ til samarbejde med klinikker i USA, England og Holland, som muliggør analyse af verdens største datamateriale for børn og unge med OCD. I forlængelse heraf undersøges, om undertyperne kan relateres til forskellig behandlingseffekt, så behandlingen fremover vil kunne målrettes de forskellige problemstillinger. Der arbejdes med allerede indsamlet data.

Status ved årsskiftet 2013: Projektet blev godkendt ved Aarhus Universitet den 1. november, og data fra NordLOTS-delen er indsamlet, samt data fra 3 af de eksterne klinikker. Projektet forventes afsluttet i 2016.

Cand.med. Pernille Charmot Dansbo

Somatiske symptomer og sværhedsgrad af anorexia nervosa

Vejledere: Professor Per Hove Thomsen, cand.psych. Loa Clausen, overlæge, dr.med. Henrik Kjærulf Jensen, Skejby Sygehus, og overlæge, dr.med. René Støving.

Diagnosekriterierne for anorexia nervosa er i DSM-V ændret – vægtgrænsen er blevet mere diffus, og kravet om amenorrhoea er fjernet. Der er rimelig evidens for begge dele – blot ikke samtidig, og konsekvensen er bl.a. fravær af fysiske indikatorer for alvorligheden af den enkelte spiseforstyrrelse. Der er behov for parametre til at vurdere og beskrive alvorligheden blandt de patienter, der diagnosticeres med anoreksi. Det har til formål dels at mindske risikoen for at overbehandle patienter med mildere spiseforstyrrelse, dels at øge muligheden for at identificere de alvorlige cases og dels at målrette behandlingen til den enkelte patient bedre.

Formålet er at belyse hyppigheden af en række velkendte somatiske symptomer og fund samt at belyse, hvilke af disse der ville kunne benyttes til en mere præcis og klinisk anvendelig vurdering af den somatiske tilstand ved anoreksi.

Projektet designes som et tværsnitstudie med analyse af data indsamlet på Center for Spiseforstyrrelser i perioden 1997-2013 og projektet er godkendt som et ph.d.-projekt.

Cand.psych. Gry Kjærdsdam Telléus

Profil og forløb af kognitive deficienser hos børn og unge med anorexia nervosa

Hovedvejleder: Professor Per Hove Thomsen. Vejledere: cand.psych., ph.d. Jens Richardt Jensen, Psykiatrisk Center Glostrup, og cand.psych., ph.d. Birgitte Fagerlund, Psykiatrisk Center Glostrup.

Spiseforstyrrelsen anorexia nervosa er kendetegnet ved lav kropsvægt, forvrænget kropsoptagelse, frygt for vægtøgning, undgåelse af fedt- og sukkerholdig mad samt en række alvorlige helbredsrelaterede konsekvenser, såvel fysiske som psykiske.

Anorexia nervosa ses oftest blandt piger i alderen 12-19 år. Det anslås at omkring 0,7 % af piger i denne aldersgruppe lider af sygdommen. Anorexia nervosa er en multifaktoriel lidelse, hvilket betyder at en række disponerende, udløsende og vedligeholdende faktorer spiller sammen under udviklingen af et sygdomsforløb.

Påvirkningen af de kognitive funktioner hos patienter med anorexia nervosa er primært dokumenteret i undersøgelser gennemført blandt voksne patienter. Her er der fundet påvirkning af en række kognitive domæner.

Forskningsprojektet har som formål, at undersøge status på de kognitive funktioner hos børn og unge med spiseforstyrrelsen anorexia nervosa, samt på hvilken måde de kognitive funktioner udvikler sig over tid. Formålet er at sikre øget viden om og forståelse af betydningen af vægttab og underernæring for de kognitive funktioner, samt at se hvilken rolle andre psykiatriske sygdomme sammen med anorexia nervosa spiller. Der er ikke andre danske studier, der undersøger dette, og kun ganske få internationale studier af denne børne- og ungegruppe.

I undersøgelsen deltager 94 børn og unge med anorexia nervosa, i alderen 10-17 år. I projektet indgår endvidere en kontrolgruppe (n 94) med samme antal raske kontrolpersoner som antallet af probander i undersøgelsen. Såvel probander som kontrolpersoner er undersøgt to gange med et års mellemrum. Forskningsprojektet forløber planmæssigt. Studiet er et multicenterstudie med rekruttering fra tre deltagende centre:

Afsnit for Spiseforstyrrelser A2a, Klinik Børn og Unge, Psykiatrien, Aalborg Universitetshospital, privatpraktiserende speciallæge i børne- og ungdomspsykiatri Eva Christiansen, Badstuestræde 7, København, og BUC-Bispebjerg, Afsnit for Patienter med Spiseforstyrrelser, Bispebjerg Hospital.

Ph.d.-projekter, hvori Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center indgår

Cand.psych. Sanne Kjær Vandborg

Hukommelse og eksekutive funktioner hos voksne med OCD

Vejledere er professor Per Hove Thomsen, overlæge Birgit Bennedsen, Klinik for OCD og angstlidelser, Aarhus Universitetshospital Risskov, sundhedschef Anders Degn Pedersen, Vejle fjord rehabiliteringscenter.

Vi har undersøgt 42 patienter med OCD og 42 raske kontrolpersoner. Patienterne blev undersøgt før og efter et forløb med kognitiv adfærdsterapi og de raske kontrolpersoner blev undersøgt inden for et tilsvarende tidsinterval. Alle deltagere blev undersøgt med Yale-Brown Obsessive Compulsive Scale, Hamilton Depression Rating Scale, Global Assessment of Functioning (GAF) samt en række neuropsykologiske tests af hukommelse og eksekutive funktioner.

Før behandling klarede patienterne sig dårligere end de raske kontrolpersoner på en kompleks og krævende test af visuospatial hukommelse og organiseringssevner (Rey Complex Figure Test (RCFT)). Der var ingen signifikante forskelle mellem grupperne på nogle af de andre neuropsykologiske testpræstationer. Patienterne forbedrede deres præstationer på de fleste neuropsykologiske tests efter behandling, men forbedringerne var ikke signifikante, når de blev korrigeret for re-test effekt. Efter behandlingen klarede patienterne sig fortsat dårligere end de raske kontrolpersoner på RCFT. Nedsat visuospatial hukommelse og organiseringssevne

er således sandsynligvis et vedvarende, selvstændigt træk ved OCD uafhængigt af symptomtilstanden, som man formentlig bør tage hensyn til i behandlingen af patienter med OCD.

Der var ingen forskelle på de neuropsykologiske testpræstationer før kognitiv adfærdsterapi hos patienter med et stort udbytte af terapien (recovered) (59 %) sammenlignet med patienter med et lavt udbytte af terapien (non-recovered) (41 %). Patienter med et lavt udbytte af terapien havde et dårligere socialt funktionsniveau (målt med GAF) før behandlingen end patienter med et stort udbytte af terapien. Neuropsykologiske testpræstationer kan således sandsynligvis ikke forudsige udbytte af kognitiv adfærdsterapi hos patienter med OCD, men socialt funktionsniveau er en mulig prædikator.

Ph.d. afhandling blev indleveret december 2013.

Læge, ph.d-stud., Mette Viller Thorgaard

Health anxiety and illness behaviour in children of mothers with severe health anxiety

Vejledere: seniorforsker, ph.d. **Charlotte U. Rask**, psykolog, ph.d. Lisbeth Frostholt, Aarhus Universitetshospital, Aarhus Sygehus, professor Lynn Walker, Vanderbilt University, Nashville, Tennessee, assistant professor Tamlin Conner, University of Otago, New Zealand.

Formålet med projektet er at undersøge symptomer på helbredsangst i tre grupper af børn i alderen 8-17 år: børn af mødre diagnosticerede med helbredsangst, børn af mødre med en kronisk fysisk sygdom (rheumatoid artrit) og børn af raske mødre. Endvidere ønsker vi at undersøge, om børn af mødre med helbredsangst er mere bekymrede mht. sundhed og sygdom og har flere symptomer på følelsesmæssige forstyrrelser end de to andre grupper.

Andre forskningsprojekter

Cand.psych. **Loa Clausen**, professor Jan Rosenvinge og ph.d. Oddgeir Friborg, Norge

Validering af EDI-2 og EDI-3 på dansk population. Projektforløb 2008-2010

Projektet har til formål at teste validiteten af den danske udgave af EDI i sin 2. og 3. version. Dens evne til at skelne mellem raske og kontroller testes, ligesom sammenligning med amerikanske og internationale normer foretages.

Aktuelt er vi i gang med analyser af, hvorvidt EDI-3 kan bruges som screeningsinstrument for spiseforstyrrelser i mere kort form.

Projektet afsluttes i 2013 og er samlet resulteret i 3 artikler (2009, 2011 og 2013, se publikationslisten).

Cand.psych., ph.d. **Loa Clausen**, psykolog **Anette Hollesen**

Evaluering af multifamilieterapi for patienter med anorexia nervosa

Forskning viser, at familieterapi er den mest effektive behandlingsform ved anorexia nervosa hos børn og unge. Multifamilieterapi er den seneste nye behandlingsform og muliggør interaktion mellem familiens indbyrdes medlemmer og familierne imellem og sigter mod at styrke familiernes kompetencer ud fra det perspektiv, at familien udgør en ressource. Center for Spiseforstyrrelser har siden 2007 tilbudt multifamilieterapi og nærværende projekt har til formål at afdække effekten af denne behandling med fokus på spiseforstyrrelsessymptomer og familierelationer. Data er indsamlet i perioden 2007-2010 og inkluderer 32 patienter.

Resultaterne er beskrevet i en artikel, som er publiceret i 2013, se publikationslisten.

Cand.psych., ph.d. **Loa Clausen** og cand.psych., ph.d. Allan Jones, Syddansk Universitet

A controlled outcome study on motivation focused treatment of bulimia nervosa

Igennem de seneste 10 år er motivation hos patienter med spiseforstyrrelser kommet mere og mere i fokus – både i klinikken og i forskningen. CBT er dokumenteret effektiv for patienter med bulimia nervosa, men for ca. halvdelen af patienterne har behandlingen begrænset effekt, og behandlingsforløbene er præget af patienternes ambivalens i forhold til at ændre adfærd. Med udgangspunkt i det øgede fokus på motivation og ambivalens hos patienter med bulimia nervosa og med henblik på at optimere behandlingseffekten ændrede Center for Spiseforstyrrelser i 2007 den indledende behandling for voksne patienter med bulimia nervosa. Således blev der sat fokus på patienternes motivation og evne til at lave adfærdsændring tidlig i behandlingen.

Nærværende studie har til formål at sammenligne symptomændring hos patienter med bulimia nervosa behandlet på Center for Spiseforstyrrelser før og efter 2007.

Studiet er resulteret i 2 artikler hvoraf en er antaget til publikation i 2013, og en er submitted, se publikationslisten.

Cand.psych., ph.d. **Loa Clausen**, cand.psych. **Bo Skytte**, overlæge **Kristian Rokkedal**

Internetbaseret assessment af patienter på Center for Spiseforstyrrelser

I samarbejde med Rambøll har Center for Spiseforstyrrelser udviklet en internetbaseret assessment af patienter med spiseforstyrrelser. Således kan patienter før, under og efter behandling udfylde spørgeskemaer, mens behandlere direkte under interview (før, under og efter behandling) indtaster rating fra interview i systemet. Både spørgeskemaer og interviews kan umiddelbart fremstilles i grafiske profiler for den enkelte patient. Dette sikre valide data

til forskning og kvalitetssikring, men har også til hensigt at give patienter og behandlere et redskab til direkte under behandlingen at evaluere patientens udbytte af behandlingen.

Cand.psych. **Bo Skytte Kaa** og cand.psych., ph.d. **Loa Clausen**, professor **Per Hove Thomsen**

Effekten af ambulant spisefokuseret gruppebehandling hos unge og voksne med typisk og atypisk anorexia nervosa.

Behandlingen af anorexia nervosa er typisk langvarig og omkostningstung. Enkelte studier tyder på at behandlingseffekt i form af vægtøgning og normalisering af spisning tidligt i forløbet er afgørende for et godt outcome på sigt. Med udgangspunkt i dette ønskes på Center for Spiseforstyrrelser at lave et kontrolleret randomiseret studie af en symptomfokuseret gruppebehandling kombineret med individuel/familiebaseret psykoterapi som sammenlignes med treatment as usual i form af individuel/familiebaseret psykoterapi.

Projektet afventer, at økonomien falder på plads og forventes at starte op primo 2015 og forløbe frem til 2018. Yderligere forventes projektet at kunne give 2 ph.d.-forløb; et med fokus på behandlingseffekten og et med fokus på bedringsprocesserne.

Cand.psych., ph.d. **Loa Clausen** og ph.d. Allan Jones, Syddansk Universitet

A systematic review of the frequency, duration, type and effect of involuntary treatment for patients with anorexia nervosa, and an analysis of patient characteristics

Tvangsbehandling ved anorexia nervosa er en dyr og omdiskuteret behandling, der dog kan være nødvendig bl.a. med henblik på at begrænse dødeligheden, som er den højeste blandt alle psykiske lidelser. Dette systematiske review afdækker eksisterende international forskning i forhold til, hvad vi ved om typen, graden og effekten af tvangsbehandling ved anorexia nervosa, samt hvad der kendetegner patienter, der behandles under tvang.

En artikel er publiceret i 2013 – se publikationslisten.

Cand.psych., ph.d. **Loa Clausen** og ph.d. Allan Jones, Syddansk Universitet

Interpersonelle problemer hos patienter med spiseforstyrrelser

Det er almindeligt anerkendt, at interpersonelle problemer i højere grad ses hos patienter med spiseforstyrrelser sammenlignet med unge og voksne uden spiseforstyrrelser. Der er dog meget lidt forskning, der belyser sammenhængen mellem interpersonelle vanskeligheder og spiseforstyrrelsessymptomer – i hvilken grad interpersonelle problemer er årsag til, følge til eller blot komorbide til spiseforstyrrelser. Ligeledes er forskningen vedrørende sammenhænge mellem forskellige typer af interpersonelle problemer og forskellige typer af spiseforstyrrelses-

symptomer spirende, ligesom der findes enkelte studier, der viser, at interpersonelle problemer kan prædiktere behandlingseffekt og behandlingsdropout. Større viden om disse sammenhænge kan være med til at optimere behandlingen af unge og voksne med spiseforstyrrelser.

Nærværende studie rummer dels gennemgang af eksisterende forskning samt studie af sammenhængen mellem interpersonelle vanskeligheder, spiseforstyrrelsessymptomer, interpersonelle vanskeligheder og behandlingseffekt for en større gruppe af patienter med spiseforstyrrelser behandlet ved Center for Spiseforstyrrelser, Risskov.

Cand.psych., ph.d. **Loa Clausen** og seniorforsker Mogens Christoffersen og assistent Katrine Vammen, SFI

Sammenhængen mellem tidlige belastende begivenheder (inkl. seksuelt, fysisk eller følelsesmæssigt misbrug) og spiseforstyrrelsessymptomer hos voksne samt den mulige medierende effekt af social støtte

Det er fundet signifikante sammenhænge mellem tidligere seksuelle, fysiske og emotionelle overgreb og senere spiseforstyrrelsessymptomer. Disse sammenhænge er dog overvejende fundet blandt grupper af spiseforstyrrede patienter. Der mangler undersøgelser af disse sammenhænge i mere brede befolkningsgrupper, ligesom der mangler undersøgelser af betydningen af forskellige belastende begivenheder i forhold til hinanden. På baggrund af data fra SFI belyses korrelationer mellem forskellige typer og grader af belastende begivenheder i barndommen med spiseforstyrrelsessymptomer hos 25-årige voksne. Samtidig belyses den mulige medierende effekt, som social støtte forventes at kunne have, mellem belastende begivenheder og senere symptomer.

Psykolog, ph.d. Allan Jones, Syddansk Universitet, afdelingslæge, ph.d. **Janne Helverskov**, overlæge **Kristian Rokkedal** og cand.psych., ph.d. **Loa Clausen**

Bulimisk adfærd blandt unge med spiseforstyrrelser

Hypigheden og karakteren af bulimisk adfærd hos unge med spiseforstyrrelser behandlet i tertiærsektoren er dårlig beskrevet. Desuden er der ingen retningslinjer for, hvilken behandling disse patienter bør tilbydes hverken nationalt eller internationalt.

I et tværsektionsstudium beskrives hypigheden af opkastninger, subjektive overspisninger og objektive overspisninger blandt unge påbegyndt behandling på Center for Spiseforstyrrelser i perioden januar 1997 til december 2011. I alt 510 patienter inkluderes, heraf 480 piger og 30 drenge i alderen 11-18 år.

Cand.scient.san. Maja S. Koefoed

Vejleder: cand.psych., ph.d. **Loa Clausen**

Kønnets association til spiseforstyrrelsesdiagnose og –symptomer målt vha. Eating Disorder Examination

Formålet med projektet er at afdække forskelle og ligheder i spiseforstyrrelsessymptomer mellem drenge/mænd og piger/kvinder målt vha. Eating Disorder Examination. Nationalt og internationalt er afdækning af klinisk relevante kønsmæssige forskelle kun i sin spæde start, og nærværende undersøgelse vil dels kunne kvalificere behandlernes viden på Center for Spiseforstyrrelser og dels bidrage til den internationale forskningslitteratur. Derudover vil studiet kunne bidrage med nationale, kønsspecifikke normer for Eating Disorder Examination, hvilket ligeledes kunne bidrage relevant ind i det kliniske arbejde på Center for Spiseforstyrrelser. Data fra alle patienter, der er forundersøgt på Center for Spiseforstyrrelser i perioden jan 1997-marts 2013 (N = 2213, heraf 80 drenge/mænd), vil blive inkluderet.

Stud.psych. Mette Kristiane Smedegård

Vejleder: cand.psych., ph.d. **Loa Clausen**

Systematisk review af årsagerne til at CBT har begrænset effekt for halvdelen af voksne med bulimia nervosa samt af alternative behandlinger for denne gruppe.

CBT er en veldokumenteret behandling for voksne med bulimia nervosa med den største effekt for flest mulige patienter på den korteste tid. På trods af dette har halvdelen af patienterne ingen eller kun begrænset effekt. Nærværende review vil afdække, hvad vi ved om årsagerne til den manglende effekt dels ved behandlingsformen og dels ved patienterne. Derudover vil den gennemgå effekten af alternative behandlinger testet til denne gruppe.

Stud.psych. Louise Bavngaard

Vejleder cand.psych., ph.d. **Loa Clausen**

ADHD-diagnosens og efterfølgende medicinerings betydning for selvfølelsen

Fordele og ulemper ved medicinering i forbindelse med en ADHD lidelse diskuteres højlydt i pressen. Til dato er der dog meget ringe forskningsmæssig dokumentation for, hvilken betydning det at få en diagnose samt det at få medicin har for den enkelte både i det daglige virke og i forhold til den enkeltes opfattelse af sig selv.

Nærværende studie er et kvalitativt pilotprojekt hvor unge voksnes oplevelser belyses.

Cand. psych., ph.d. **Loa Clausen** og seniorforsker Liselotte Pedersen, Center for Registerforskning, Aarhus Universitet og Cynthia Bulik, Center of Excellence for Eating Disorders, UNC School of Medicine, University of North Carolina, USA

Involuntary treatment of patients with anorexia nervosa. A register based study

Tvangsbehandling ved anorexia nervosa er en dyr og omdiskuteret behandling, der dog kan være nødvendig bl.a. med henblik på at begrænse dødeligheden, som er den højeste blandt alle psykiske lidelser. Vi ved dog meget lidt om ^{a)} hvad der kendetegner patienter, som modtager tvangsbehandling, ^{b)} hvilken forskellige tvangsanvendelser der bruges eller ^{c)} hvordan det går disse patienter i forhold til patienter, der behandles med eget samtykke. Dette registerstudie er det første af sin art, som søger at belyse disse spørgsmål.

Cand.psych. **Anne-Mette Lange**, professor **Per Hove Thomsen**, overlæge Tine Houmann, - Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center Glostrup, seniorforsker. **Charlotte U. Rask**, psykolog Rikke Lambek, Aarhus Universitet, og statistiker, lektor Morten Frydenberg, Aarhus Universitet

Forældretræningsprogrammer i behandlingen af ADHD hos småbørn: Et randomiseret, kontrolleret multicenter effektivitetsstudie af the New Forest Parenting Program på en klinisk kohorte af danske børn

I samarbejde med dr. Margaret Thompson, University of Southampton, professor Edmund Sonuga-Barke, University of Southampton, professor David Daley, University of Nottingham.

Formålet med projektet er at undersøge behovet for ikkemedikamentel behandling af små børn med ADHD og at undersøge behovet for udvikling af evidensbaseret psykosocial intervention ved hjælp af New Forest Parenting-programmet.

ADHD-symptomerne ses ofte allerede i tidlig barndom og er associeret med langvarige personlige og psykosociale følger. Der er tillige en ikke ubetydelig social omkostning både for det sociale system og for uddannelsessystemet. Medikamentel behandling af førskolebørn anbefales ikke som første valg af behandling, hvorfor effektiv psykosocial behandling for ADHD hos førskolebørn er i samfundets interesse. Nuværende psykosociale intervention mod ADHD-problemer er ikke velbeskrevet eller systematisk udviklede. Der er derfor et presserende behov for at udvikle evidensbaseret psykosocial behandling af mindre børn med ADHD.

Projektet har i samarbejde med Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center Glostrup startet inklusion af patienter og familier i august 2012. Børnepsykiatrisk småbørnsafsnit i Herning har tilsluttet sig projektet i 2013, hvorfra småbørn med ADHD og deres forældre nu også rekrutteres.

Cand.psych. **Anne-Mette Lange**, professor Anders Sørensen og Rasmus Højberg Jacobsen, Copenhagen Business School, og professor David Daley, Nottingham University

Private and Social Costs of ADHD, 2011-14

Projektets formål er at anslå private og sociale omkostninger ved ADHD. Analyserne baseres på data hentet fra danske register. Publikation er under udarbejdelse.

Cand.psych. **Sanne Jensen**

Children and adolescents with OCD: Follow-up studies on treatment efficacy, predictors, and quality of life – part of the Nordic Long-term OCD Treatment Study (NordLOTS)

Vejledere: professor Per Hove Thomsen, professor, Erik Lykke Mortensen, Københavns Universitet, og adjungeret professor Scott Compton, Department of Psychiatry, Duke University.

Projektet bygger på det hidtil største studie af børn og unge i behandling for obsessiv kompulsiv forstyrrelse (OCD (NordLOTS)). 269 patienter fra Danmark, Norge og Sverige er inkluderet i studiet, hvor omfattende data vedrørende patienterne er indsamlet inden behandlingsstart, under behandling, ved behandlingsafslutning og 6, 12, 24 og 36 måneder efter behandling.

Formålet med studiet er at analysere opfølgingsdata fra NordLOTS for at få viden om behandlingens længerevarende effekt. Imponerende resultater ved afslutningen af et behandlingsforløb bør testes for deres holdbarhed, da behandling sigter mod varig bedring. Her undersøges udviklingen af symptomernes sværhedsgrad over tid, og hvilke forhold der har betydning for vedvarende behandlingsresultater. Det kan føre til essentielle guidelines i forhold til planlægning af behandling med et længerevarende perspektiv for øje, hvis man ved, hvem og hvor mange der oplever fx tilbagefald, gradvis forbedring eller fuldstændig bedring. Desuden evalueres udviklingen i patienternes livskvalitet efter behandling for at se, om reduktion af symptomer også har den ønskede varige indvirkning på andre dele af patientens liv.

Opfølgingsdata er under indsamling og forventes at være endeligt afsluttet ultimo 2015.

Ph.d.-studiet forventes at ligge i perioden januar 2015 til januar 2018. Der er skrevet protokol og monitoreringen af data er i gang.

Cand.psych. **Julie Lysdahl Eriksen**, professor Niels Bilenberg, Odense, **Anne-Mette Lange**, **Rikke Lambek**, Aarhus Universitet

Danish validation of the ADHD Rating Scale-IV, Preschool version

Dataindsamling er afsluttet, specialeopgaven afleveret og forsvaret. Manuskript forventes publiceret i løbet af 2014.

Cand.psych. **Julie Lysdahl Eriksen**, psykolog, ph.d. **Loa Clausen**, psykolog **Anne-Mette Lange**, professor David Daley, Nottingham, professor **Per Hove Thomsen**

Treatment fidelity of the New Forest Parenting Programme in a Danish multicenter randomized controlled trial

Projektet er en del af D'SNAPP. Protokol er under udarbejdelse.

Stud.med. **Tina Lildal**, klinisk assistent **Anne Virring Sørensen**, professor **Per Hove Thomsen**

Prescription of melatonin in Danish Children and adolescents with attention deficit/hyperactivity disorder

Søvnproblemer forekommer hos 25-73 % af børn og unge med ADHD. Der findes ingen udførlige guidelines eller godkendt farmakologisk behandling til disse patienter. Et af de præparater der bruges som søvninducerende middel, er melatonin, men der mangler evidens for effekt, optimal administreringsform og sikkerhed ved langvarig brug.

I dette rette retrospektive studie med follow-up, beskrives ordination af melatonin i en population af 1522 patienter med ADHD eller ADD i alderen 7-18 år, via journalgennemgang. Her ved belyses

- Hvor stor en andel af patienterne der fik melatonin og om de adskiller sig fra dem der ikke fik melatonin.
- Alder ved opstart, varighed og den oplevede effekt af melatonin behandlingen.

Ordinationspraksis: udskrevet dosis, indtagelses tidspunkt før sengetid, formulering og om der er forsøgt søvnhygiejniske tiltag.

Overlæge, ph.d. **Judith B. Nissen**, psykolog **Karin Christensen**, psykolog **Katja Hybel**, psykolog **Mette Kristensen**, psykolog **Tanja Andersen**, professor **Per Hove Thomsen**, psykolog Kitty Dahl (Regionscenter Børne- og Ungdomspsykiatrisk afdeling, Oslo), overlæge Tord Ivarsson (Regionscenter Børne- og Ungdomspsykiatrisk afdeling, Oslo og Dr. Silvias Børne- og Ungdomspsykiatrisk Hospital, Göteborg), psykolog Robert Valderhaug (Regionscenter Børne- og Ungdomspsykiatrisk afdeling, Trondheim), overlæge Bernhard Weidle (Stavanger)

Nordic long-term OCD treatment Study. Et fællesnordisk studie af psykoterapeutisk og medikamentel behandling af OCD (svære tvangstanker og tvangshandlinger) hos børn og unge

Studiet er et fællesnordisk studie af psykoterapeutisk og medikamentel behandling af OCD hos børn og unge. Efter indgående diagnosticering tilbydes patienter i alderen 7-18 år med moderat til svær OCD behandling med CBT evt. suppleret med SSRI og augmentationsbehandling. I undersøgelsen standardiseres CBT-behandlingen af OCD. Patienter, som ikke re-

sponderer tilfredsstillende på CBT alene, indgår i et kontrolleret studie af Sertralin som tillæg til psykoterapi.

OCD (obsessiv-kompulsiv tilstand) er karakteriseret ved tvangstanker og tvangshandlinger. Blandt børn og unge ses en hyppighed på 1-1½ %. Debutalderen er i tidlig skolealder. OCD er en ofte kronisk tilstand, som forårsager nedsat livskvalitet. Den bedst dokumenterede behandling er kognitiv adfærdsterapi (CBT) og medikamentel behandling med SSRI-præparater. Både CBT og SSRI alene er signifikant bedre end placebo og kombinationen af medicin og CBT er bedre end medicin alene. Cirka 10-25 % responderer dog ikke eller kun delvist trods optimal behandling.

Der er udarbejdet en evidensbaseret behandlingsprotokol vedr. CBT og medikamentel behandling med fokus på væsentlige prædiktorer for det kliniske respons på behandling, herunder komorbiditet, køn, debutalder, symptomtyper og disposition.

Studiet har affødt væsentlige sideprojekter, herunder bl.a. bestemmelse af hjerne-glutamat-niveauet samt genetiske studier med fokus på visse transmittersystemer. Disse data sammenholdes med de psykologiske data og med behandlingseffekt, hvorved man kan opnå en samlet beskrivelse af transmittersystemers betydning i relation til køn, symptomdebut og OCD-symptomer hos børn og unge (se under disse projekter).

Inklusionen i studiet er afsluttet juni 2012 med inklusion af 270 patienter, hvorefter dataanalysen er påbegyndt. De første manuskripter er skrevet. Der er fortsatte follow-up-undersøgelser i gang.

Overlæge, ph.d. **Judith Becker Nissen**, professor **Per Hove Thomsen**

Forekomst af OCD samt relevant komorbiditet blandt danske tvillinger

Undersøgelsen er et registerstudie med fokus på forekomst af OCD i en dansk tvillingepopulation. I de tvillingepar, hvor mindst en af tvillingerne har haft OCD, undersøges for forekomst af anden psykiatrisk lidelse.

Dataanalysen er påbegyndt, og manuskriptet forventes klar efteråret 2014.

Overlæge, ph.d. **Judith B. Nissen**, læge **Kathrine Hesselberg**, professor **Per Hove Thomsen**

Obsessiv-kompulsiv tilstand (OCD). Prædiktive faktorer for forløb og behandling. Et studie af en klinisk population af børn og unge. Tvangstanker og tvangshandlinger i dagligdagen. Prædiktive faktorer for symptomer og behandlingseffekt

I projektet følges patienter henvist og udredt for OCD i perioden 1998-2004. Opfølgningen sker efter 7 år. Hvert år kontaktes således de patienter, der har været henvist til BUC i perio-

den 1998-2004 med diagnosen OCD. Der spørges bl.a. til deres oplevelse af behandlingseffekten, samt hvordan det er gået siden udskrivelsen. I denne forbindelse er der fokus på såvel OCD som forekomst af komorbiditet.

Inklusionen af patienter er afsluttet og manuskript fremsendes til tidsskrift foråret 2014.

Overlæge, ph.d. **Judith Becker Nissen**, professor **Per Hove Thomsen**, cand.scient. Henriette Buttenschøn (Århus Universitetshospital Risskov), professor Ole Mors (Århus Universitetshospital Risskov), læge Robert Valderhaug (Børne- og Ungdomspsykiatrisk afdeling, Trondhjem), psykolog Kitty Dahl (Regionscenter for børne- og ungdomspsykiatri, Oslo) og overlæge Tord Ivarsson (Børne- og Ungdomspsykiatrisk modtagelse, Göteborg).

Er genvarianter i det glutaminerge system associeret med obsessiv-kompulsiv tilstand?

Undersøgelsen er et delprojekt af det større nordiske multicenterbehandlingsprojekt NordLOTS. I forbindelse med udredning og behandling i relation til NordLOTS anmodes om spytpøver fra patient og forældre. Fra disse prøver oprenses DNA, der videreundersøges for forekomst af specifikke variationer i gener involveret i udvalgte neurotransmittersystemer, herunder det glutaminerge, serotonerge og dopaminerge neurotransmittersystem. Associationen mellem de specifikke variationer og forekomst af OCD undersøges.

Studiet gennemføres i et samarbejde med professor Elias Eriksson, Farmakologisk afdeling, Sahlgrenska Akademi, Göteborg Universitet.

Projektet er godkendt af Videnskabsetisk Komite, Datatilsynet samt PKU-styrelsen. Studiet er påbegyndt i 2008. Inklusionen er afsluttet og DNA-oprensning og analyse er i gang. Analyserne forventes afsluttet sommeren 2014.

Overlæge, ph.d. **Judith Becker Nissen**, professor **Per Hove Thomsen**, cand.scient. Henriette Buttenschøn (Århus Universitetshospital Risskov), M.Sc., Ph.D. Mads Vilhelm Hollegaard (Statens Seruminstitut), overlæge, D.Sc., områdechef David Michael Hougaard, Området for Neonatal Screening og Hormoner (Statens Seruminstitut)

Obsessiv kompulsiv forstyrrelse (OCD): fra genetisk variation til fænotypisk præsentation. Betydningen af epigenetiske faktorer

OCD er en kompleks neuropsykiatrisk lidelse, hvor familie- og tvillingestudier har vist, at genetiske faktorer udgør en væsentlig faktor. Tre genome-wide linkage-studier, hvoraf to specifikt har set på patienter med tidligt debuterende OCD, har peget på regioner på kromosom 9p24 som værende interessant. I efterfølgende associationsstudier har den mest stabile association været omkring det neuronale glutamattransportergen (SLC1A1), der koder for glutamattransporteren, ECC1. Herudover er der bl.a. fundet associationer til varianter beliggende i det serotonerge system og i det dopaminerge system. Der er således publiceret flere studier

med et genetisk fokus. Idet resultaterne har været divergerende, har man peget på vigtigheden af at inddrage bl.a. epigenetiske faktorer (påvirker fænotypen uden påvirkning af underliggende dna-sekvens) i jagten på at finde linket mellem genotypen og fænotypen i OCD. De epigenetiske mekanismer involverer posttranslationel modifikation af histonproteiner og methylering af dna. Epigenetiske faktorer afgør således om, hvornår og hvordan bestemte gener vil blive transskriberet (komme til udtryk).

Studiet tager udgangspunkt i en yderst velbeskrevet klinisk population af børn og unge med OCD (cases). Ud fra denne population ønskes at bestemme forskellene i methyleringsprofil i blodprøver taget på diagnositidspunktet fra cases sammenlignet med matchede kontroller, at bestemme forskellene i methyleringsprofil hos samme gruppe af børn/unge (cases/kontroller) i prøver taget kort tid efter fødslen (PKU-kort fra den neonatale screening) samt at sammenligne methyleringsprofiler hos cases i prøver taget ved fødslen og på diagnositidspunktet.

Inklusionen er påbegyndt i august 2012. Analysen af data er i gang og forventes afsluttet i løbet af 2014.

Psykolog Hjalti Jonsson, psykolog Mikael Thastum, overlæge, ph.d. **Merete Juul Sørensen**

Effectiveness of Cool Kids-programmet hos børn med angst henvist til børnepsykiatrisk undersøgelse og behandling

Afprøvning af en kognitiv adfærdsterapeutisk baseret gruppeintervention med høj grad af familieinddragelse til behandling af angst hos børn i alderen 7-14 år. I 2011 og 2012 foregik inklusion og gennemførelse af gruppeforløb. Projektet udgår fra Angstklinikken, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet. Artikler er under udarbejdelse.

Afdelingslæge Jakob Christensen, Aarhus Sygehus, Therese Koops Grønberg, Aarhus Universitet, overlæge, ph.d. **Merete Juul Sørensen**, Diana Schendel, Centers for Disease Control and Prevention, Atlanta, USA, professor Erik Parner, Aarhus Universitet, Mogens Vestergaard, Aarhus Universitet, og 1. reservelæge Lars Henning Pedersen, Skejby

Prænatal eksponering for farmaka og risikoen for udvikling af autisme. Et registerstudie

Projektet er afsluttet i 2012. En artikel er publiceret i JAMA, en artikel er publiceret i Clinical Epidemiology. Se publikationslisten.

Overlæge, ph.d. **Merete Juul Sørensen**, 1. reservelæge Lars Henning Pedersen, Skejby, lektor Bodil Hammer Bech, Aarhus Universitet, professor Jørn Olsen, Aarhus Universitet, afdelingslæge Jakob Christensen, Aarhus Sygehus, undervisningsassistent Mogens Vestergaard, Aarhus Universitet, professor Erik T. Parner, Aarhus Universitet, ph.d.-stipendiat Maiken Ina

Siegismund Kjærsgaard, Aarhus Universitet, Søren Pauli Bro, Aarhus Universitet, og statistiker Henrik Søndergaard, Aarhus Universitet

Pregnancy outcome and fetal death after exposure to psychopharmacological treatment of the mother during pregnancy

Registerstudie der undersøger betydning af moderens indtag af medicin under graviditeten for graviditetens forløb. Herunder betydning for abortrisiko, risiko for føtal død og andre fødsels-outcomes.

Artikel er publiceret i 2013 – se publikationslisten

Overlæge, ph.d. **Merete Juul Sørensen**, cand.psych. **Tina Røndrup Kilburn**, professor Ron Rapee, Macquarie University, og professor Mikael Thastum, Aarhus Universitet

Cool Kids ASD

Pilotstudie for senere studie af effekten af et kognitivt adfærdsterapeutisk behandlingsprogram for angstlidelser hos børn med autisme. Pilotstudiet rummer oversættelse af manual samt forløb med 1-2 behandlingsgrupper.

Cand.psych. **Tina Røndrup Kilburn**, overlæge, ph.d. **Merete Juul Sørensen**.

Non-farmakologisk behandling af angst hos børn med autismspektrumforstyrrelser

Projektet er et pilotstudie, der undersøger anvendeligheden af et manualiseret KAT-baseret behandlingsprogram for angst hos børn med autismspektrumforstyrrelser.

Projektet foregår i samarbejde med Angstklinikken, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet.

Afdelingslæge, ph.d. **Janne L. Helverskov**, cand.psych., ph.d. **Loa Clausen**

Bulimic symptoms in an adolescent clinical sample

Hyppigheden og karakteren af bulimisk adfærd hos unge med spiseforstyrrelser behandlet i tertiærsektoren er dårlig beskrevet. Desuden er der ingen retningslinjer for, hvilken behandling disse patienter bør tilbydes, hverken nationalt eller internationalt.

I et tværsnitstudium beskrives blandt unge påbegyndt behandling på Center for Spiseforstyrrelser i perioden januar 1997 til december 2011. I alt 510 patienter inkluderes, heraf 480 piger og 30 drenge i alderen 11-18 år. Data er aktuelt ved at blive analyseret.

Cand.psych. Rikke Lambek, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet, cand.psych. **Anne-Katrine Hansen**, cand.psych. **Mette S. Daubjerg**, cand.psych. **Dorte Damm**, professor **Per Hove Thomsen**

Kognition og adfærd hos skolebørn med og uden ADHD

Formålet med forskningsprojektet er at undersøge de neuropsykologiske vanskeligheder som optræder ved ADHD (eksekutive funktionsvanskeligheder og *delay aversion*), hvordan de bedst udredes, og om alle børn med ADHD har den samme slags vanskeligheder. Endvidere undersøges, hvordan børn med ADHD med forskellige neuropsykologiske profiler adskiller sig fra hinanden på en række områder (fx ADHD-profil, komorbiditet og fødselshistorie), og om de har forskellig effekt af medicin. Til undersøgelsen rekrutteres 100 børn med en ADHD-diagnose og 100 børn, der udvikler sig typisk. Børnene er mellem 6 og 14 år.

Dataindsamling er påbegyndt forår 2011, indsamling af data for undersøgelsens fase 1 er netop afsluttet, mens fase 2 forventes afsluttet i løbet af 2014.

Post.doc. **Charlotte U. Rask**. Projektet udføres i samarbejde med CCC2000-forskergruppen Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Glostrup, Københavns Universitetshospital: overlæge, dr.med. Anne Mette Skovgaard; overlæge, ph.d. Pia Jeppesen; psykolog Lars Clemmensen; læge Anja Munkholm; læge, ph.d. Else Marie Olsen; læge Hanne Elberling, professor Torben Jørgensen og lektor Torben Linneberg, Institut for Folkesundhedsvidenskab, Glostrup, Københavns Universitet, professor Robert Goodman, King's College, London, og associate professor, ph.d. Nadia Micali, King's College, London, UK.

Funktionelle somatiske symptomer hos børn i Copenhagen Child Cohort CCC20

Patienter med medicinsk uforklarlige eller funktionelle somatiske symptomer (FSS) beslaglægger omfattende ressourcer i sundhedsvæsenet. Meget tyder på familiær ophobning, komorbiditet med psykiske vanskeligheder og kontinuitet af forskellige former for FSS gennem livet. Området er imidlertid stadig sparsomt undersøgt hos børn. Forskningsprojektet Copenhagen Child Cohort CCC2000 undersøger psykisk sygelighed og FSS i barnealderen prospektivt i en fødselskohorte på 6090 børn. En tidligere follow-up af kohorten viste, at FSS udgør et betydeligt helbredsproblem hos ca. 4 % af børnepopulationen på 5-7 år med funktionsindskrænkning i dagligdagen, mange lægekontakter, behandling med smertestillende medicin samt flere helbredsangstlignende symptomer.

En ny 11-12 års follow-up af børnene er netop gennemført og har indbefattet et nyt FSS-delstudie, hvor hovedredskaberne har været standardiserede web-baserede spørgeskemaer, som er udfyldt af børn og forældre (Children's Somatization Inventory (CSI-24) og Children's Illness Attitude Scale (CIAS)). En subpopulation af børnene har også fået en lavet en fysisk undersøgelse inklusive højde- og vægtnmåling, samt bestemmelse af pubertetsstadiet. Data vedrørende medicinforbrug og kontakter til sundhedsvæsenet er ved at blive indhentet fra danske registre.

Stud.med. Troels Græsholdt-Knudsen, (kommende forskningsårsstud.), seniorforsker **Charlotte Ulrikka Rask** og overlæge, dr.med. Anne Mette Skovgaard, Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Glostrup

Determinants of health care use in school age in children with functional somatic symptoms at age 5-7 years – a prospective general population study in CCC2000

Planlægges som forskningsår.

Læge Ditte Hulgaard, (kommende ph.d.-stud.), Odense, overlæge, ph.d. Birgitte Dehlholm-Lambertsen, (hovedvejleder), seniorforsker **Charlotte Ulrikka Rask** og antropolog Mette Bech Risør, Institut for Samfundsmedicin, Tromsø Universitet, Norge

Børne- og ungdomspsykiatrisk indsats til børn og unge med svære funktionelle somatiske symptomer: Sygdomsforståelse og empowerment efter psykoedukation og familierapeutisk intervention.

P.hd.-projekt er under forberedelse.

Stud.med. **Anna Villadsen**, (kommende forskningsårsstud.), seniorforsker **Charlotte Rask**, læge, ph.d.-stud. Mette Viller Thorgaard, Forskningsklinikken for Funktionelle Lidelser, psykolog **Katja Hybel** og professor **Per Hove Thomsen**

Health anxiety symptoms in a clinical population of children and adolescents being assessed for OCD

Projektet planlægges som et forskningsårsprojekt for stud.med. Anna Villadsen med start i 2014.

Stud.med. Bianca Taaning Wichaidit, Forskningsklinikken for Funktionelle Lidelser, seniorforsker **Charlotte Ulrikka Rask**, professor, dr.med. John Østergaard, Pædiatrisk Afdeling, professor, ph.d. Elena Garralda, Imperial College, London, UK

Diagnostik af funktionelle anfald hos børn og unge

Dataindsamling og dataanalyser er gennemført. Forsvar af forskningsårsopgave fandt sted 20.12 2013. Tilhørende artikler forventes indsendt primo 2014.

Psykolog Louise Kronstrand Nielsen, Forskningsklinikken for Funktionelle Lidelser, psykolog, ph.d. Lisbeth Frostholt, Forskningsklinikken for Funktionelle Lidelser, seniorforsker **Charlotte Ulrikka Rask**, professor, ph.d., dr.med. Per Fink, Forskningsklinikken for Funktionelle Lidelser

Acceptance and Commitment Therapy (ACT) i folkeskolen/gymnasiet – en forebyggende intervention

Der er bevilliget opstartsmidler fra Region Midtjylland til psykolog Louise Kronstrand Nielsen. Der er udviklet et program, som er pilottestet i 2013 i en 9. klasse og som skal yderligere testes i en gymnasieklasse i foråret 2014. Der forventes herefter videreudvikling af protokol og ansøgning om midler til større studie.

Overlæge, seniorforsker, ph.d. Pia Jeppesen, Børne- og ungdomspsykiatrisk Center Region Hovedstaden, professor, ph.d. Niels Bilenberg, Odense Universitetshospital, post.doc. **Charlotte Ulrikka Rask**, overlæge Jon Arnfred, Institut for Folkesundhed, psykolog, sektionsleder Lotte Fensbo, Børn og Unge, PPR og Specialpædagogik, Aarhus Kommune, overlæge, dr.med. Anne Mette Skovgaard, Børne- og ungdomspsykiatrisk Center Region Hovedstaden, og overlæge Tine Houmann. Børne- og ungdomspsykiatrisk Center Region Hovedstaden

SDQ og DAWBA som screenings- og diagnostiske redskaber af psykiske helbredsproblemer hos danske børn og unge - koordineret indsats for udvikling og implementering af SDQ og DAWBA til anvendelse i nationale kliniske, epidemiologiske og tværsektorielle projekter

Sekretariatsfunktionen er forankret i Forskningsenheden, Børne- og ungdomspsykiatrisk afdeling, Odense, Psykiatrien i Region Syddanmark.

Afdelingslæge **Shelagh Powell**, professor **Per Hove Thomsen**, statistiker Morten Frydenberg, Aarhus Universitet, og overlæge **Helle Rasmussen**

Individuelle faktorer betydning for kort- og langtidseffekter af centralstimulantia – et deskriptivt studie

Det er veldokumenteret, at centralstimulantia på kort sigt afhjælper kernesymptomerne ved ADHD, og der er lang klinisk erfaring med brug af medikamenterne. Der foreligger dog kun sparsom viden om langtidseffekterne af den medikamentelle behandling samt om, hvordan individuelle faktorer kan influere på en varierende effekt af behandlingen. Projektets formål er at øge vores viden om behandlingens langtidseffekter og individuelle faktorer betydning mhp. at optimere behandlingen. En optimal behandling kan mindske risikoen for udvikling af de velkendte følger som kriminalitet, misbrug samt andre psykiatriske lidelser.

Undersøgelsen beskriver en stor gruppe børn/unge, der har været i behandling med centralstimulantia i en årrække og som er blevet systematisk fulgt i ADHD-klinikken på Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Risskov. Journalerne på de ca. 410 børn, der er eller har været

tilknyttet ADHD-klinikken siden starten i 1998, er systematisk gennemgået og indtastet i en database. Behandling med centralstimulantia over tid i forhold til effekt, bivirkninger, doser, behov for fortsat behandling i psykiatrien, generel social funktion, komorbiditet og andre individuelle faktorer er beskrevet.

Anden artikel omhandlende langtidseffekten af medikamentel behandling på højde og vægt er under udarbejdelse.

A. Glenngaard (Sverige), J. Hjelmgren (Sverige), **Per Hove Thomsen**

A preference study to elicit the value of different drug attributes in the treatment of children and adults with ADHD

Studiet er en nordisk spørgeskemaundersøgelse i samarbejde med Janssen-Cilag, hvor man i alt inkluderer 300 patienter (børn, unge og voksne). Der er 3 spørgeskemaer, et til hver aldersgruppe, som udfyldes af forældrene eller den unge/voksne selv. Spørgeskemaundersøgelsen belyser værdien af forskellige lægemidlers egenskaber ved behandling af børn og voksne med ADHD.

Projektet er afsluttet, og artikel herfra publiceret i 2013, se publikationslisten.

Cand.psych. **Dorte Damm**, professor **Per Hove Thomsen**, cand.psych. **Lisbeth Laursen**, klinisk lektor, ph.d. Rikke Lambek, Aarhus Universitet

Piger med ADHD – vurdering af social funktion vurderet ved Social Responsiveness Scale

Piger med ADHD er en underdiagnosticeret gruppe, men i den kliniske hverdag er karakteren af vanskelighederne ofte mindst lige så alvorlig og synes at have en mere sammensat karakter end for drengenes vedkommende. Specielt piger med kombinationen af ADHD, sociale vanskeligheder og adfærdsforstyrrelser ser ud til at være i risiko for alvorlig fejludvikling og for at skabe fortsatte alvorlige vanskeligheder for såvel dem selv som for deres omgivelser.

Formålet med forskningsprojektet er prospektivt at undersøge, om piger med ADHD adskiller sig fra drenge med ADHD i forhold til social kompetence som målt ved spørgeskemaet Social Responsiveness Scale (SRS).

Piger og drenge med ADHD, som er opstartet udredning i 2011 og 2012, beskrives med henblik på forskelle i socioøkonomiske data, IQ, social funktion, tilstedeværelse af emotionelle symptomer samt eksekutiv dysfunktion målt ved neuropsykologisk undersøgelse. Alle børnenes forældre og skoler udfylder SRS.

SRS indhentes fra en mindre normalpopulation med henblik på at opnå en dansk reference-gruppe.

Fysioterapeut **Pernille Byrial**, fysioterapeut Birgit Linnet Clemmensen, overlæge **Jacob Pauludan**, professor Poul Munk-Jørgensen

Teletræning til sindslidende

Patienter som har en sindslidelse har en øget risiko for at udvikle livsstilssygdomme. Forskningsresultater tyder på at fysisk inaktivitet er en væsentlig årsag til udvikling af livsstilssygdomme. Innovationsprojektets formål var sammen med psykiatriske patienter at udvikle en træningsapplikation med henblik på at undersøge, om den kan støtte sindslidende i fysisk aktivitet.

Projektets resultater viser, at Træningsappen havde en positiv indflydelse på hovedparten af de inkluderede patienters motivation til at være fysisk aktiv. Alle patienter på nær én øgede deres fysiske aktivitetsniveau, og én vedligeholdte det fysiske aktivitetsniveau under den kliniske pilotfase. Resultaterne viser, at fysioterapeuten via teletræning kan tilbyde et behandlingstilbud til patienter, som enten på baggrund af patienternes personlige eller mentale ressourcer i forhold at deltage eller møde op til det konventionelle behandlingstilbud på hospitalet, geografiske afstande, tidsmæssige eller personalemæssige ressourcer, ikke får det behandlingstilbud de har behov for. Appen som behandlingsredskab kan dermed give mulighed for at tilbyde behandling til en større gruppe af patienter.

Projektresultaterne tyder på, at brug af træningsapplikationen og den løbende kontakt denne kan give mulighed for, i nogle situationer kan supplere og/eller erstatte dele af den konventionelle behandling, når formålet primært er at støtte op om og motiverer til fysisk aktivitet.

Cand.scient.san. Pernille Warrer, Farmakologisk Institut, Københavns Universitet, professor **Per Hove Thomsen**, seniorforsker, lektor Søren Dalsgaard, Center for Registerforskning, Aarhus Universitet, Ebba Holme Hansen, Farmakologisk Institut, Københavns Universitet, professor Lise Aagaard, Institut for Sundhedstjenesteforskning, Syddansk Universitet, læge **Shelagh G. Powell**, seniorforsker Henrik Berg Rasmussen, Region Hovedstadens Psykiatri, Roskilde

Atomoxetine study. Årsager for skift fra methylphenidat til atomoxetin i behandlingen af børn og unge med ADHD, et retrospektivt deskriptivt kohortestudie

I undersøgelsen analyseres årsager baseret på registerudtræk samt journaler.

Samarbejdsrelationer

Aarhus Universitetshospital, Skejby Sygehus

Den perinatale forskningsenhed.

Aarhus Universitetshospital, Aarhus Sygehus

Forskningsenheden for Funktionelle Lidelser.

Aarhus Universitetshospital Risskov

Center for Psykiatrisk Forskning.

Klinik for angst og tvangslidelser.

Aalborg Universitetshospital

Klinik Børn og Unge, Enheden for Psykiatrisk Forskning.

Aarhus Universitet

Psykologisk Institut.

Afdeling for Biostatistik, Institut for Folkesundhed.

Center for registerforskning.

Børne- og ungdomspsykiatriske afdelinger i Danmark.

Forskningsenheden, Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Region Hovedstaden.

Klinisk Neurofysiologisk afdeling, Glostrup Hospital, Københavns Universitet.

Videnscenter for Autisme, København.

Det Danske Tvillingeregister, Odense Universitetshospital.

Norden

Nordiske centre (vedr. OCD-behandlingsprojekt samt nordisk ADHD-forskernetværk).

Nordisk Netværk til udvikling og afprøvning af instrumentet "5-15".

Uppsala (depressionsforskning), Stavanger (psykoterapeutisk forskning) og Göteborg (udvikling af forældrespørgeskema).

Europæiske centre

Maudsley Institute of Psychiatry, London

Amsterdam Medical Center, Dept. of Child and Adolescent Psychiatry/de Bascule,
Amsterdam.

Universitetet i Southampton

Universitetet i Nottingham

USA

Center for Disease Control

Yale Child Study Center

Canada

University of Toronto, Hospital for Sick Children

Australien

MacQuarie University, Sydney

Videnskabelige kongresser, konferencer og lignende

Indlæg/foredrag/poster

Byrial P: *Træningsapplikation til sindslidende*, Teknologi i Praksis, Marselisborg Centret 13. juni 2013.

Byrial P: *Træningsapplikation for sindslidende*. Den Nationale Teknologikonference, Hotel Nyborg Strand 31. oktober 2013.

Eriksen, JL, Bilenberg N, **Lange A-M**, Lambek R: *Danish validation of the ADHD Rating Scale-IV Preschool Version* ved Psykiatriens Forskningsdag, Risskov 7. november 2013. (poster)

Frantzen KK: *Systematic Mixed Method Synthesis of the Litterature* ved Psykiatriens Forskningsdag, Risskov 7. november 2013. (poster)

Hybel KA: *Neuro- and Metacognitive Markers and predictors of treatment response in child and adolescent OCD conferenceabstract*. 43rd Annual Congress of the European association for behavioral and cognitive therapies, Marrakech, Marokko 25.-29. september 2013.

Skarphedinsson G, **Nissen JB**, Melin K, **Hybel KA**, Dahl K, Torp N, Valderhaug R, **Thomsen PH**, Weidle B, Wenzel-Larsen T, Ivarsson T: Poster *Continued cognitive behavior therapy versus sertraline for non- and partial responders to cognitive behavioral therapy: A randomized controlled trial*. American Academy of child and adolescent psychiatry Congress, Orlando, USA.

Jensen S og Thomsen PH: *Children and adolescents with OCD: Follow-up studies on treatment efficiency, predictors and quality of life – part of the Nordic Long-term OCD Treatment Study (NordLOTS)* ved Psykiatriens Forskningsdag, Risskov 7. november 2013. (poster)

Lange A-M: *Adfærdsterapeutisk behandling af ADHD*. Nordisk Konference 2013 – Evidensbaseret behandling af børne- og ungdomspsykiatriske lidelser. Hjørnesten og implementering, Aalborg 12.06.13.

Lange A-M: *Hvordan motiveres børn med ADHD?* Løkkefondens konference, København 18.06.13.

Lange A-M: *Tidlig intervention overfor små børn med ADHD i form af forældretræningsprogrammer*. ADHD hos børn og unge, Risskov 11. september 2013.

Martinsson DR, Mortensen EL, Ivarsson T, Valderhaug R, **Hybel KA**, Skarphedinsson, G, Storch E, Murphy T, Lewin A, Melin K, Piacentini J, de Haan E, Grados M, Compton S, Dahl K, Torp NC, **Nissen J**, **Thomsen PH:** *Child and Adolescent OCD Symptom Patterns: A Factor Analytic Study* ved Psykiatriens Forskningsdag, Risskov 7. november 2013. (poster)

Rask CU: *Health anxiety in childhood: A general population study of 11-12 year old Danish children.* EAPM, Cambridge, juni 2013. (poster)

Rask CU: *Factor Structure of the Childhood Illness Attitude Scales (CIAS) in a population-based sample of 11-12 year old Danish children: The Copenhagen Child Cohort (CCC2000).* ESCAP, Dublin juni/juli 2013. (poster)

Rask CU: *Functional somatic symptoms at the age of 5-7 years: A general population study of factors linked to medical consultation.* EAPM, Cambridge juni 2013.

Rask CU: *Funktionelle lidelser hos unge.* Ungdomsmedicinsk Konference, Aarhus, november 2013.

Sørensen AV: *Sleep in children with ADHD before and after treatment with methylphenidate.* 15th Nordic Sleep Conference, København 6.-9. juni 2013. (poster)

Sørensen AV: *Sleep and daily functioning in children with ADHD. ADHD and or?* Nordic Sleep Conference, København 6.-9. juni 2013.

Sørensen AV: *Søvn og ADHD – dagtræthed,* Psykiatriens Forskningsdag, Risskov 7. november 2013.

Thomsen PH: *Børn og unge med adfærdsproblemer.* Dansk Skoleforening Sydslesvig, Læringsmiljø og konflikthåndtering den 22.01.13.

Thomsen PH: *ADHD Modediagnose eller barsk virkelighed.* Lundbeckfonden, Eksperimentarium, København, 12.03.13.

Thomsen PH: *Børn og unge med ADHD.* Specialpædagogisk temadag. Center for Undervisningsmidler, Odense 19. marts 2013.

Thomsen PH: *Diagnosticering af unge – hvad, hvordan og med hvilke fordele og ulemper?* Diagnosticerede unge, fakta, perspektiver og redskaber til undervisning. Odense 07. maj 2013.

Thomsen PH: *Hvad er ADHD, og hvad forårsager tilstanden?* ADHD dagen 2013, Dagens Medicin, København 07. maj 2013.

Thomsen PH: *Foredrag om ADHD.* Folkeuniversitetet Aarhus 27.05.13.

Thomsen PH: *Foredrag om ADHD.* Folkeuniversitetet Emdrup 07.06.13.

Thomsen PH: *Farmakologisk behandling af obsessiv kompulsiv tilstand.* Nordisk Konference 2013 – Evidensbaseret behandling af børne- og ungdomspsykiatriske lidelser. Hjørnesten og implementering, Aalborg 13.06.13.

Thomsen PH: *Hvordan bør vi behandle børn med ADHD?* Løkkefondens konference, København 18.06.13.

Thomsen PH: *What is the optimal school environment for children with ADHD.* Meeting of minds, optimizing the management and treatment of ADHD, København 24.-25.06.13, Shire Pharmaceuticals Limited, Shire, UK.

Thomsen PH: *ADHD i Danmark anno 2013.* ADHD konference *Vision og virkelighed* Nyborg, ADHD Foreningen 5. & 6. september 2013.

Thomsen, Dahl K, Torp NC: *NordLOTS-studiet: design og rationale.* 43rd Annual Congress of the European association for behavioral and cognitive therapies, Morocco, Marrakech, 25.-29. september 2013.

Thomsen PH: *Erfaringer og tidlige resultater fra Nordlots-projektet: Et nordisk multicenter studie af OCD behandling.* Trygfonden, 3. december 2013.

Wichaidit BT: *Psychogenic non-epileptic seizures (PNES) in children: Survey of the diagnostic among Danish Paediatricians.* Årsmøde i Dansk Neuropædiatrisk Selskab, Hindsgavl 22.11.2013. (poster)

Wichaidit BT: *Psychogenic nonepileptic seizures (PNES) in children: Survey of the diagnostic among Danish Paediatricians.* Årsmøde i Dansk Neuropædiatrisk Selskab, Hindsgavl 22.11.2013.

Chairman

Per Hove Thomsen: Fra prodrug-teknologi til klinik. København 24.-25.05.13, Shire Pharmaceuticals Limited, Shire, UK.

Per Hove Thomsen: Meeting of minds, optimizing the management and treatment of ADHD. København 24.-25.06.13, Shire Pharmaceuticals Limited, Shire, UK.

Per Hove Thomsen: ADHD and Bipolar Disorder in a broad perspective. Aarhus. 1. oktober 2013.

Arrangør/medarrangør

Meta Jørgensen: Medarrangør på Aarhuskonferencen 05.10.13.

Anne Virring Sørensen: Medarrangør af efterårsårsmøde 2013 i Dansk Selskab for Søvnmedicin, Glostrup 14. november 2013.

Per Hove Thomsen: Medarrangør af BUP-DK årsmøde 14. & 15. marts 2013.

Per Hove Thomsen: Medarrangør af Nordic Congress of Psychiatry Copenhagen September 20.-23. september 2015.

Priser i 2013

Anne Virring Sørensen vandt prisen for bedste poster til AU's ph.d.-dag den 11.01.2013.

Anne Virring Sørensen vandt prisen for bedste oplæg til Dansk Søvnsekskabs årsmøde den 14.11.2013.

Tina Kissow Lildal vandt prisen for næstbedste oplæg til Dansk Søvnsekskabs årsmøde den 14.11.2013.

Undervisning

Meta Jørgensen har været delkursus leder på kurserne Gennemgribende udviklingsforstyrrelser og Mental retardering for kommende speciallæger.

Meta Jørgensen har undervist på Psykologisk Institut.

Per Hove Thomsen har været delkursusleder på forskningskursus for kommende speciallæger.

Vejledningsopgaver (ph.d.- og andre projekter)

Loa Clausen er vejleder på

cand.scient.san. Maja S. Kofoeds specialeopgave

stud.psych. Mette Kristiane Smedegaards specialeopgave

Stud.psych. Louise Bavngaards specialeopgave

stud.psych. Elin Madsens specialeopgave

Anne-Mette Lange er vejleder på

psykolog Julie Lysdal Eriksens specialeopgave

psykologerne Anne Mette Gorrissen og

Natasja Søbye Petersens fælles specialeopgave

Meta Jørgensen er vejleder på

cand.psych. Kirsten Krabæk Frandsens ph.d. projekt

Charlotte U. Rask er vejleder

cand.med. Mette Viller Thorgaards ph.d.-projekt

cand.med. Karen Kallesøe Hansens kommende ph.d.-projekt

neuropsykolog Mille Møller Thastums kommende ph.d.-projekt

stud.med. Bianca Taaning Wichaidits forskningsårsprojekt

stud.med. Anna Villadsens kommende forskningsårsprojekt

stud.med. Simone Tøt-Strates forskningsårsprojekt (Odense Universitet)

stud.med. Troels Græsholdt-Knudsens kommende forskningsårsprojekt.

Per Hove Thomsen er hovedvejleder for følgende ph.d. projekter

cand.med. Anne Virring Sørensen,
cand.med. Pernille Dansbo,
cand.psych. Katja Hybel,
cand.psych. David R. Martinsson,
cand.psych. Gry Telléus, Aalborg Psykiatriske Sygehus,
cand.psych. Sanne Kjær Vandborg, Aarhus Universitetshospital, Risskov,
og bivejleder for
sundhedsplejerske Sanne Lemcke,
cand.med. Dobrinko Socanski, Bergen Universitet, Norge.
cand.med. Jonun Schei, Trondheim, Norge.
cand.psych. Eva Eidset, Trondheim, Norge.

Anne Virring Sørensen er vejleder for

stud.med. Tina Lildals forskningsårsopgave

Merete Juul Sørensen er medvejleder for

læge Rikke Wesselhøfts ph.d.-projekt

Gæsteprofessorater

Professor Edmund J. Sonuga-Barke, the Developmental Brain Behavior Laboratory, School of Psychology, University of Southampton og gæsteprofessor ved Gent University i Belgien, har med en bevilling fra Region Midtjylland og Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center være gæsteprofessor med fire ophold i Forskningsafsnittet i 2013. Edmund Sonuga-Barke har afholdt forelæsningsen "A review of developments in neuroscience and Translating basic science to practice with the barriers we have to overcome", Auditoriet Aarhus Universitetshospital Risskov, 22.06. 2013.

Per Hove Thomsen er gæsteprofessor ved Trondheims Universitet, Norge.

Per Hove Thomsen er adjungeret professor ved Aalborg Universitet.

Studieophold

Kirsten Krabek Frantzen har haft 4 ugers studieophold ved University of Michigan, USA, juni 2013.

Merete Juul Sørensen, Tina Kilburn og Cathy Powell har været på studiebesøg ved MacQuarie Universitetet, Sydney, Australien med henblik på etablering af forskningssamarbejde.

Bedømmelsesopgaver

Per Hove Thomsen har været

medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende professorat i børne- og ungdomspsykiatri ved Oslo Universitet (Turid Suzanne Berg-Nielsen)

formand for bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling ved Aarhus Universitet (Lene Granild Bie Mertz)

medlem af bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling ved Oslo Universitet (Kristin Romvig Øvergaard)

medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende ph.d.-afhandling ved Amsterdam Universitet (Lidewij H. Wolters).

reviewer for Nordic Journal Of Psychiatry, Journal of Child and Adolescent Psychopharmacology, European Child & Adolescent Psychiatry, Journal of Child and Adolescent Psychiatry and Psychology, Child and Adolescent Mental Health, Journal of Child Psychology and Psychiatry, Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders, BMC Psychiatry, Ugeskrift for Læger.

samt

har bedømt ansøgninger til TrygFonden og Region Syddanmark.

Charlotte U. Rask har været

reviewer for Nordic Journal of Psychiatry, Journal of Pediatrics, Scandinavian Journal of Psychology, Scandinavian Journal of Primary Care, Journal of Psychosomatic Research.

Udvalg mm.

Per Hove Thomsen

er medlem af TrygFondens Strategiske Forskningsudvalg,
medlem af styregruppen i NordCAP (nordisk forskning i børne- og ungdomspsykiatri),
medlem af International Scientific Committee vedr. Nordic Psychiatric Congress ADHD 2015,
børne- og ungdomspsykiatrisk redaktør på Nordic Journal of Psychiatry,
medlem af redaktionen for BestPractise Psykiatri/neurologi
medlem af WHO's arbejdsgruppe vedrørende ICD-11 for OCD og tilknyttede forstyrrelser.

Jens Buchhave

medlem af ADHD databasens styregruppe – udpeget af Region Midtjylland og
medlem af Danske Regioners "erfa"-gruppe vedr. børne- og ungdomspsykiatri.

Povl Nøe-Nygaard, Jens Buchhave, Karen Kallesøe, Meta Jørgensen, Kristian Rokkedal, Jan Kristensen, Dorte Linde-Bech og Per Hove Thomsen er medlemmer af Det Lægefaglige Specialeråd i Børne- og Ungdomspsykiatri nedsat af Region Midtjylland. Per Hove Thomsen er formand for rådet.

Anne Virring Sørensen

er Sekretær i Dansk Selskab for Søvnmedicin

Loa Clausen

er formand i Dansk Selskab for Spiseforstyrrelser og
medlem af psykologfagligt råd, Region Midtjylland.

Anne-Mette Lange

er rådgiver for LøkkeFonden,
faglig konsulent for TrygFondens netværk for forskningsindsats for børne- og ungdomspsykiatrisk forskning,
medlem af censorkorpset ved Aarhus Universitet, Aalborg Universitet, Syddansk Universitet og Københavns Universitet og
særlig rådgiver for Trygfonden i planlægning af MATCH-DK, et projekt til sikring af hurtig adgang til evidensbaseret behandling for skolebørn med symptomer på angst,

depression, adfærdsforstyrrelser og traumebelastning (i samarbejde med professor John Weisz, Harvard University, og Psykiatrifonden).

Charlotte U. Rask

har været formand for bedømmelsesudvalg på ph.d.-afhandlingen Care of children of parents with depression

Dorte Damm

er medlem af Psykologforeningens ICD-udvalg,
medlem af repræsentantskabet for Dansk Psykologisk Forlag

Meta Jørgensen

formand for Børne- og UngdomsPsikiatrisk Selskabs arbejdsgruppe vedr. udarbejdelse af landsdækkende kliniske retningslinjer for udredning og behandling af autisme-spektrumforstyrrelse

Sanne Kjær Vandborg

er styregruppemedlem for 2-årig videreuddannelse i kognitive behandlingsformer for læger og psykologer, Center for Kompetenceudvikling, Aarhus Universitetshospital, Risskov

Sanne Lemcke

er dansk repræsentant i EU-forskningsnetværket "Enhancing the scientific study of early autism: A network to improve research, services and outcomes",
deltager i netværk for dansk psykiatrisk sygeplejeforskning og
medlem af Det Sygeplejefaglige Råd, Psykiatri og Social, Region Midtjylland.

Publikationsliste

Monografier/bidrag til monografier

Lemcke S: The early signs of ADHD and autism in toddlers. Aarhus University, Health, ph.d.-afhandling 2013

Lildal TK: Prescription of Melatonin in Danish Children and Adolescents with Attention Deficit/Hyperactive Disorder. Aarhus University Hospital, Centre for Child and Adolescent Psychiatry, Denmark, 31.07.2013. (forskningsårsopgave)

Møller LR, Sørensen AV: Børnepsykiatri og søvn. I: Jennum P (ed.) *Søvn*. Munksgaard 2013, kap. 22, p. 233-241

Rask CU: Funktionelle symptomer og lidelser hos børn med kroniske fysiske sygdomme. I: *Klinisk vejledning for funktionelle lidelser for almen praksis*. Dansk Selskab for Almen Medicin, 2013

Thastum M, **Rask CU:** Biopsykosocial tilgang hos børn med kroniske fysiske sygdomme. I: Friss-Hasché E, Frostholt L, Schroeder A (red.): *Klinisk sundhedspsykologi*, 2. udgave. Munksgaard. kapitel 18: s. 347-363. 2013

Thomsen PH, Damm D: Diagnoser og inklusion. I: Clausen B, Sørensen K (eds.) *Inklusion så det batter. Fællesskaber i vuggestue, børnehave og SFO*. Dafolo, 2013; s. 133-149

Thomsen PH: *Psyriske lidelser i skolealderen. En guide for forældre og lærere*. Hans Reitzels Forlag 2013

Thomsen PH: Børnepsykiatriske sygdomme. I: Hansen JG, Lublin H, Manniche C et al. (red.): *Praktisk Medicin* 2013, <http://www.praktiskmedicin.dk>, kap. 4, s. 149-157

Thomsen PH: Forord. I: Hyman BM, Pedric C (eds.) *OCD – praksisguide til at slippe tvangstanker*. Dansk Psykologisk Forlag

Artikler i internationale tidsskrifter

Christensen J, Grønborg TK, **Sørensen MJ**, Schendel D, Parner ET, Pedersen LH, Vestergaard M: Prenatal Valproate Exposure and Risk of Autism Spectrum Disorders and Childhood Autism. *JAMA* 2013; 309(16): 1696-1703

Clausen L, Lübeck M, Jones A: Motivation to Change in the Eating Disorders: A Systematic Review. *Int J Eat Disord* 2013. 46: 755–763

Dalsgaard S, Mortensen PB, Frydenberg M, **Thomsen PH:** Long-term criminal outcome of children with attention deficit hyperactivity disorder. *Crim Behav Ment Health* 2013; 23(2):

86-98

Dalsgaard S, Mortensen PB, Frydenberg M, **Thomsen PH**: ADHD, stimulant treatment in childhood and subsequent substance abuse in adulthood – A naturalistic long-term follow-up study. *Addict Behav* 2013; e-pub.

Elmose M, Trillingsgaard A, **Jørgensen M**, Nielsen A, Bruhn SS, **Sørensen EU**: Follow-up at mid-school age (9-13 years) of children assessed for autism spectrum disorder before the age of four. *Nord J Psychiatry* 2013, e-pub ahead of print

Friborg O, **Clausen L**, Rosenving JG: A five-item screening version of the Eating Disorder Inventory (EDI-3). *Compr Psychiatry* 2013; 54(8): 1222-8

Glenngaard AH, Hjelmgren J, **Thomsen PH**, Tvedten T: Patient preferences and willingness-to-pay for ADHD treatment with stimulants using discrete choice experiment (DCE) in Sweden, Denmark and Norway. *Nord J Psychiatry* 2013; 67(5): 351-9

Hollesen A, **Clausen L**, **Rokkedal K**: Multiple family therapy for adolescents with anorexia nervosa: a pilot study of eating disorder symptoms and interpersonal functioning. *J Family Ther* 2013; 35 (suppl 1): 53-67

Jones A, **Clausen L**: The efficacy of a brief group CBT program in treating patients diagnosed with bulimia nervosa: a brief report. *Int J Eat Disord*; 46(6): 560-62.

Kjærsgaard MIS, Parner ET, Vestergaard M, **Sørensen MJ**, Olesen J, Christensen J, Bech BH, Pedersen LH: Prenatal Antidepressant Exposure and Risk of Spontaneous Abortion – A Population-Based Study. *PLoS One* 2013, 28;8(8).

Lemcke S, Juul S, Parner ET, Lauritsen MB, Thorsen P: Early Signs of Autism in Toddlers: A Follow-Up Study in the Danish National Birth Cohort. *J Autism Dev Disord* 2013; 43 (10): 2366-75.

Liang H, Olsen J, Cnattingus S, Vestergaard M, Obel C, Gissler M, **Sørensen MJ**, Li J. Risk of substance use disorders following prenatal or postnatal exposure to maternal bereavement. *Alcohol and Drug Dependence*, 2013 e-publication.

Nordenbæk C, **Jørgensen M**, Kyvik KO, Bilenberg N: A Danish population-based twin study on autism spectrum disorders. *Eur Child Adolesc Psychiatry* 2013; e-publication ahead of print May 10.

Rask CU, Ørnbøl E, Olsen EM, Fink P, Skovgaard AM: Infant Behaviors Are Predictive of Functional Somatic Symptoms at Ages 5-7 Years: Results from the Copenhagen Child Cohort CCC2000. *J Pediatrics* 2013, 162 (2): 335-342.

Rask CU, Ørnbøl E, Fink PK, Skovgaard AM: Functional Somatic Symptoms and Consultation Patterns in 5- to 7-Year-Olds. *Pediatrics* 2013;132;e459; e-publ July 8, 2013, 2013-0159.

Socanski D, Aurlien D, Herigstad A, **Thomsen PH**, Larsen TK: Epilepsy in a large cohort of children diagnosed with attention deficit/hyperactivity disorders (ADHD). *Seizure* 2013; 22(8): 651-5

Sørensen MJ, Grønborg TK, Christensen J, Parner ET, Vestergaard M, Schendel D, Pedersen LH: Antidepressant exposure in pregnancy and risk of autism spectrum disorders. *Clin Epidemiol* 2013; 5: 449-459.

Taastrøm A, Klahn J, Staal N, **Thomsen PH**, Johansen A: Children and adolescents in psychiatric emergency department. A 10 year survey in Copenhagen County. *Nord J Psychiatry* 2013, e-publ ahead of print.

Thomsen PH, Torp N, Dahl K, **Christensen K**, Englyst I, Melin K, **Nissen J**, **Hybel K** Valderhaug K, Weidle B, Skaphedinsson G, Lindheim von Bahr P, Ivarsson T: The Nordic Long Term OCD Treatment Study (NordLOTS): Rationale design and methods. *Child Adolesc Psychiatry Ment Health* 2013, 7:41.

Thomsen PH: Obsessive-compulsive disorders. *Eur Child Adolesc Psychiatry* 2013; 22(1): S23-S28

Wesselhøft R, **Sørensen MJ**, Heiervang ER, Bilenberg N: Subthreshold depression in children and adolescents – a systematic review. *J Affect Disord* 2013; 151(1): 7-22.

Artikler i danske tidsskrifter (peer-reviewed)

Thomsen PH, Plessen KJ, Houmann T: ADHD hos børn og voksne. *Ugeskrift for Læger* 2013, e-publikation.

Tilma J, **Thomsen PH**, Østergaard JR: Mulig sammenhæng mellem restless legs syndrome og ADHD. *Ugeskrift for Læger* 2013, e-publikation ahead of print.

Andre publikationer

Sørensen AV: Søvn og ADHD – en gordisk knude. *BestPractice* september 2013: 36-39

Thomsen PH: Børn med klister på hjernen. *Nul til fjorten, Dansk Pædagogisk Forum* 2013: 1; 16-21

Thomsen PH: Forord. I: Yarney S: *Skal jeg fortælle dig om ADHD? En guide til familie, venner og professionelle*. Dansk Psykologisk Forlag 2013

Thomsen PH: Forord. I: Jassi A: *Skal jeg fortælle dig om OCD. En guide til familie, venner og professionelle*. Dansk Psykologisk Forlag 2013

Vandborg SK: Ændres kognitive funktioner hos patienter med OCD efter behandling? *Psykolog Nyt* nr. 9, s. 22.

Bevillinger modtaget i 2013

Early Signs of Autism in Toddlers: A Follow-Up Study in the Danish National Birth Cohort

Psykiatriciens Forskningsfond i Region Midtjylland: 151.000 kr.

Symptom patterns, comorbidity and predictors for treatment outcome in child and adolescent OCD

Fonden til styrkelse af psykiatrisk forskning, Region Midtjylland: 100.000 kr.

Psykiatriciens Forskningsfond i Region Midtjylland: 95.146 kr.

Diagnostik af funktionelle anfald hos børn og unge

Fonden til Styrkelse af Psykiatrisk Forskning ved Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center:
60.000 kr.

The influence of parental self perception on treatment preferences for children with autism – A mixed method study - studieophold

Health, Ph.d.-skolen, Aarhus Universitet: 10.000 kr.

Psykatri og Social, Region Midtjylland: 35.730 kr.

Helbredsangst i en klinisk population af børn og unge under udredning for OCD

Fonden til styrkelse af psykiatrisk forskning ved Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center:
50.000 kr.

Teletræning til sindslidende. Evaluering af teletræningsprojekt på AUH, Risskov

Danske Fysioterapeuter: 60.000 kr.

Konsekvenser af DSM-5 kriterierne på visitation og behandling af anoreksi og atypisk anoreksi

Fonden til styrkelse af psykiatrisk forskning i RM: 145.770 kr.

Pregnancy outcome and fetal death after exposure to psychopharmacological treatment of the mother during pregnancy

Fonden til styrkelse af psykiatrisk forskning ved Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center:
70.000 kr.

Betydningen af neurotransmittere i det genetiske netværk

Fonden til styrkelse af psykiatrisk forskning ved Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center: 70.308 kr.

En kontrolleret sammenligning af individuel-/familiebehandling vs. kombineret individuel-/familiebehandling og symptomfokuseret mestringsgruppebehandling til patienter med typisk og atypisk anorexia nervosa i ambulant regi

Fonden til styrkelse af psykiatrisk forskning ved Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center: 270.961 kr.

Kognition og adfærd hos skolebørn med og uden ADHD

Fonden til styrkelse af psykiatrisk forskning ved Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center: 200.000 kr.

TrygFonden: 248.804 kr.

Neuro- og metakognitive markører samt prædiktorer for behandlingsrespons hos børn og unge med OCD

Fonden til styrkelse af psykiatrisk forskning ved Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center: 328.731 kr.

Retsmedicinske aspekter og ADHD

Fonden til styrkelse af psykiatrisk forskning: 100.000 kr.

Studiebesøg til MacQuarie Universitet, Sydney, Australien

Region Midt, Psykiatri og Social: 60.560 kr.

Gæsteprofessorat

Region Midt, Psykiatri og Social: 220.000 kr.